

TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN SỰ NGHIỆP THƯ VIỆN VIỆT NAM ĐÁP ỨNG YÊU CẦU CÔNG NGHIỆP HÓA HIỆN ĐẠI HÓA ĐẤT NƯỚC*

NGUYỄN THỊ NGỌC THUẦN

Vụ trưởng Vụ Thư viện,
Bộ Văn hóa – Thông tin

Tôi nhiệt liệt chào mừng và hoan nghênh Liên hiệp thư viện các trường đại học phía Nam đã có sáng kiến tổ chức hội thảo khoa học với chủ đề “**Hiện đại hóa thư viện**”, một trong những vấn đề quan trọng nhất của ngành thư viện Việt Nam hiện nay.

Đất nước chúng ta đang thực hiện công nghiệp hóa - hiện đại hóa, một chủ trương quan trọng để chúng ta đạt được những mục tiêu xây dựng nước Việt Nam dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh, hạnh phúc. Để thực hiện chủ trương trên, mọi ngành, mọi lĩnh vực của đất nước cũng phải thực hiện hiện đại hóa để nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả công việc, phục vụ đắc lực công cuộc CNH- HĐH đất nước. Trong lĩnh vực thư viện, Đảng ta cũng chỉ rõ: “... *phát triển mạng lưới thư viện, hiện đại hóa công tác thư viện, lưu trữ.*” (trích văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ IX). Vấn đề hiện đại hóa thư viện lại một lần nữa được Đảng ta nhắc lại trong kết luận của hội nghị lần thứ sáu BCHTW khóa 9 về tiếp tục thực hiện nghị quyết TW 2 khóa 8, phương hướng phát triển giáo dục - đào tạo, khoa học và công nghệ từ nay đến 2005 và đến 2010 là... “*Tổ chức hệ thống thông tin khoa học và công nghệ quốc gia, các thư viện điện tử theo hướng hiện đại.*”

Mở rộng mạng thông tin để đưa tri thức khoa học đến với mọi người...”. Thực hiện chủ trương trên, hiện đại hoá thư viện đã trở thành mục tiêu chiến lược phát triển các thư viện ở Việt Nam. Hiện nay, ngành thư viện Việt Nam đang từng bước thực hiện hiện đại hóa.

Để đạt được mục tiêu hiện đại hóa thư viện Việt Nam, theo chúng tôi, tăng cường vai trò quản lý nhà nước trong lĩnh vực thư viện là nhân tố quyết định.

Quản lý Nhà nước và chính sách của Nhà nước về thư viện

Để tăng cường sự quản lý của Nhà nước, bảo đảm cho sự nghiệp thư viện Việt Nam phát triển theo đúng định hướng của Đảng và Nhà nước, phù hợp và tiến kịp với xu thế chung của thế giới, đặc biệt để các thư viện đáp ứng tốt nhất yêu cầu CNH – HĐH đất nước, Nhà nước đã ban hành Pháp lệnh Thư viện. Pháp lệnh Thư viện đã xác lập những nguyên tắc cơ bản về tổ chức và hoạt động của thư viện Việt Nam; xác định quyền và trách nhiệm của tổ chức, cá nhân trong hoạt động thư viện; nhiệm vụ và quyền của người làm công tác thư viện; trách nhiệm và chính sách của Nhà nước đối với thư viện.

* Trích tham luận tại Hội thảo “**Hiện đại hóa thư viện**” – Huế 18-20/6/2003

Pháp lệnh thư viện được ban hành có ý nghĩa hết sức to lớn, là cơ sở pháp lý quan trọng để đảm bảo cho sự nghiệp thư viện Việt Nam phát triển theo hướng hiện đại hoá, đáp ứng với yêu cầu xây dựng đất nước trong thời kỳ mới.

Về quản lý Nhà nước, Pháp lệnh Thư viện quy định:

Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về thư viện và được thể hiện ở những nội dung sau: Quyết định chính sách, quy hoạch, kế hoạch phát triển thư viện; đệ trình các dự án luật về thư viện lên Quốc hội, ban hành các văn bản pháp quy theo thẩm quyền; chỉ đạo một số hoạt động trong lĩnh vực thư viện như nghiên cứu khoa học, đào tạo cán bộ, tổ chức đăng ký hoạt động thư viện, thực hiện hợp tác quốc tế, tổ chức thi đua khen thưởng, thanh tra, xử lý các vi phạm pháp luật về thư viện.

Bộ Văn hoá – Thông tin chịu trách nhiệm trước Chính phủ thực hiện quản lý nhà nước.

Các Bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ và các cơ quan khác của nhà nước có trách nhiệm phối hợp với Bộ VH-TT thực hiện quản lý nhà nước đối với thư viện trực thuộc theo quy định của Chính phủ.

Ủy ban nhân dân các cấp thực hiện quản lý nhà nước về thư viện trong phạm vi địa phương theo sự phân cấp của Chính phủ.

Về chính sách của Nhà nước trong lĩnh vực thư viện, pháp lệnh thư viện quy định:

1. Đầu tư để đảm bảo cho các thư viện hưởng ngân sách Nhà nước hoạt động và phát triển trên các mặt: hiện đại hoá cơ sở vật chất,

trang thiết bị, ứng dụng CNTT trong hoạt động, phát triển vốn tài liệu, đào tạo và bồi dưỡng đội ngũ những người làm công tác thư viện.

2. Đầu tư tập trung đối với thư viện có vị trí đặc biệt quan trọng: Thư viện Quốc gia Việt Nam, Thư viện KHKT trung ương (thuộc Trung tâm Thông Tin tư liệu – khoa học và Công nghệ Quốc gia), Thư viện Viện Thông tin Khoa học xã hội (thuộc Trung tâm KHXX & NVQG), Thư viện Quân đội, Thư viện Hà Nội, Thư viện KHTH TP. Hồ Chí Minh để nhanh chóng hiện đại hoá các thư viện này, rút ngắn khoảng cách về trình độ phát triển của các thư viện này đối với các thư viện lớn của các nước tiên tiến trong khu vực.
3. Thực hiện một số chính sách ưu tiên, ưu đãi đối với các hoạt động thư viện sau:
 - Ưu tiên đầu tư xây dựng thư viện huyện ở vùng có điều kiện kinh tế - xã hội khó khăn và đặc biệt khó khăn,
 - Ưu tiên giải quyết đất xây dựng thư viện, nơi xây dựng trụ sở thư viện phải đảm bảo thuận tiện cho người đọc, đảm bảo cảnh quan, môi trường văn hoá,
 - Miễn, giảm thuế nhập khẩu tài liệu, trang thiết bị chuyên dùng cho thư viện; hỗ trợ kinh phí cho việc khai thác mạng thông tin - thư viện trong nước và cước cho mượn tài liệu thư viện tại nhà đối với bạn đọc.

4. Cho phép thư viện được thu phí một số hoạt động dịch vụ thông tin thư viện.
5. Hỗ trợ về kỹ thuật để bảo quản các bộ sưu tầm tài liệu quý có giá trị về lịch sử, văn hóa, khoa học của cá nhân, gia đình, dòng họ.

Từ những quy định này, trách nhiệm của Bộ VH-TT là phải tích cực chủ động phối hợp với Bộ Tài chính và các bộ, ngành có liên quan khác xây dựng các chính sách cụ thể, tạo điều kiện cho các thư viện nhận được sự đầu tư của Nhà nước để phát triển theo hướng hiện đại hoá.

Một số định hướng phát triển thư viện và tăng cường quản lý nhà nước trong lĩnh vực thư viện.

Một số định hướng phát triển sự nghiệp thư viện Việt Nam.

1. Công tác thư viện phải gắn kết chặt chẽ, hữu cơ với nhiệm vụ chính trị, kinh tế, khoa học, văn hóa, xã hội đất nước. Lấy việc đáp ứng nhu cầu về tri thức và thông tin nhằm thực hiện CNH-HĐH là “ưu tiên hàng đầu”, đồng thời quan tâm mục tiêu quản lý tri thức, nâng cao dân trí và thoả mãn nhu cầu của mọi tầng lớp nhân dân.
2. Đầu tư thích đáng cho việc củng cố, nâng cao chất lượng và phát triển các mạng lưới thư viện trong cả nước. Bảo đảm cho mọi đơn vị hành chính cấp tỉnh, huyện, xã, các trường đại học, cao đẳng, trung học, trường phổ thông, các viện nghiên cứu khoa học cấp bộ, các cơ quan, tổ chức cấp trung ương đều có thư viện đủ khả năng đáp ứng nhu cầu thông tin, nghiên cứu, học tập các đối tượng bạn đọc.
3. Xã hội hóa các hình thức xây dựng thư viện, tủ sách, phòng đọc sách ở cơ sở dưới hình thức phối hợp giữa nhà nước và nhân dân, giữa các bộ, ban, ngành, các tổ chức đoàn thể, các cấp chính quyền địa phương... nhằm xây dựng một “xã hội đọc”.
4. Đảm bảo sự tương hợp và khả năng hòa nhập các thư viện Việt Nam. với các thư viện trong khu vực và thế giới. Đào tạo nguồn nhân lực tập trung, thống nhất bảo đảm số lượng và chất lượng để đáp ứng hiệu quả hoạt động của thư viện hiện tại và trong tương lai.
5. Quan điểm chủ đạo hoạt động thư viện trong những năm tới như sau:
 - Tiếp tục tổ chức, củng cố những hoạt động thư viện theo phương thức truyền thống nhằm phục vụ đại đa số người sử dụng thư viện. Trong tuyên ngôn của UNESCO về Thư viện công cộng đã lưu ý các quốc gia về ý tưởng phải có sự công bằng với tất cả mọi người, không phân biệt tuổi tác, chủng tộc, giới tính, tôn giáo, ngôn ngữ, quốc tịch và địa vị xã hội.
 - Thế kỷ 21 là thế kỷ của CNTT. Đất nước ta đang thực hiện CNH-HĐH và sự hợp tác quốc tế, đặc biệt là hợp tác trong khu vực ĐNÁ đang phát triển. Nước ta là thành viên ASEAN, các thư viện sẽ phải hòa nhập vào CONSAL. Bên cạnh sự phát triển nội tại của hệ thống tự động hóa trong nước, chúng ta còn phải đóng góp vào mạng thông tin các nước ĐNÁ – SEANET. Do vậy, phát triển tự

động hóa thư viện là phương hướng chủ đạo để phát triển thư viện. Tập trung hiện đại hóa một số thư viện tầm cỡ quốc gia, các thư viện trung tâm đầu ngành, thư viện các trường đại học lớn, thư viện các viện nghiên cứu khoa học hàng đầu, thư viện HKTH tỉnh.

Một số định hướng tăng cường công tác quản lý nhà nước để thực hiện hiện đại hóa thư viện.

1. Xây dựng hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật, xây dựng cơ chế, chính sách đặc thù trong lĩnh vực thư viện .

Tập trung xây dựng các văn bản hướng dẫn thi hành pháp lệnh Thư Viện và nghị định của chính phủ số 72 Quy định chi tiết thi hành pháp lệnh thư viện. Soát xét lại các văn bản đã ban hành để sửa đổi, bổ sung, điều chỉnh cho phù hợp. Trong đó chú trọng các chính sách cho hoạt động ứng dụng CNTT:

- a. Chính sách phát triển nguồn lực thông tin: cần xác định nguồn lực thông tin không chỉ bao hàm các tài liệu in ấn truyền thống mà cả các loại tài liệu điện tử (các CSDL trên CD_ROM, nguồn thông tin trên mạng...)
- b. Chính sách xây dựng mạng: Xem đây là nhiệm vụ quan trọng cần phải thực hiện trong giai đoạn từ nay đến 2010. Tập trung đầu tư xây dựng các mạng nội bộ, mạng diện rộng, tiến tới xây dựng mạng toàn quốc kết nối mọi thư viện,

mọi trung tâm thông tin trong toàn quốc.

- c. Chính sách phát triển nguồn nhân lực gồm chính sách đào tạo, sử dụng và đãi ngộ cán bộ.
- d. Các chính sách về kinh tế:
 - o Xây dựng định mức chi ngân sách một cách ổn định cho các thư viện theo quy định tại khoản 1 Điều 14 Nghị định của Chính phủ quy định chi tiết thi hành pháp lệnh thư viện.
 - o Ưu tiên đầu tư xây dựng cơ bản, mua sắm trang thiết bị để hiện đại hóa các thư viện đầu ngành, các thư viện có vị trí đặc biệt quan trọng.
 - o Xây dựng chính sách tổ chức các hoạt động dịch vụ thông tin – thư viện.

2. Về tổ chức

- a. Thành lập hội đồng thư viện bao gồm các chuyên gia đầu ngành trong lĩnh vực thông tin và thư viện nhằm tham mưu cho Chính Phủ những định hướng, biện pháp, chính sách cơ bản trong lĩnh vực TTTV.
- b. Thành lập hội thư viện Việt Nam, một tổ chức nghề nghiệp của những người làm công tác thư viện trong cả nước .

Chúng ta đang ở kỷ nguyên thông tin, đây là thời cơ nhưng cũng là thử thách lớn đối với ngành thư viện Việt Nam. Với truyền thống khắc phục khó khăn để vươn lên, với tấm lòng yêu nghề ý thức trách nhiệm lòng ham học hỏi, một truyền thống tốt đẹp của đội ngũ những người làm công tác thư viện, chúng tôi tin rằng hội thảo này sẽ đưa ra những giải pháp có hiệu quả giúp cho sự nghiệp thư viện VN ngày càng phát triển theo hướng hiện đại, phục vụ đắc lực yêu cầu CNH – HĐH đất nước.

